

011101-1

Gadamerovo často citované slovo, že „nerozumíme lépe, nýbrž vždy jen jinak“, je třeba ještě dointerpretovat, abychom mu nerozuměli hůře, než je nezbytné. Pokud máme na mysli rozumění jako výkon, jako akt, pak nepochybně platí, že ani po několikáté vykonávaný akt určitého rozumění nebudeme s to jej opakovat naprosto neproměnně a tedy naprosto rutinně (tedy vlastně bez porozumění). To bychom však nemohli mít jistotu ani u sebe a pro sebe, že vždycky rozumíme témuž, byť pokaždé jinak. Rozumění je totiž intencionální akt, a jako takový není jenom aktem, nýbrž je aktem mířícím (zajisté v ideálním, ale nikterak nutně výjimečném případě) k docela určitému intencionálnímu objektu, předmětu. Právě tento předmět je zárukou toho, že naše vždy jiné rozumění, a obecně vždy jiné myšlení – ve smyslu vždy jiného průběhu vědomého, myšlenkového aktu – může být vskutku ‘sděleno’ a ne pouze napodobováno díky jakési rezonanci. Gadamerova formulace je tedy dvojznačná, obousmyslná, a jeden její „smysl“ je správný, ale vlastně triviální, zatímco druhý vyhovuje modernímu a postmodernímu relativismu (s důrazem nepochybně sofistickým) a je tedy nesprávný, falešný. A rozdíl mezi obojím smyslem či významem Gadamerovy věty je dán tím, jak rozumíme onomu slovu „rozumět“, zda jako aktu samému či jako aktu úzce spjatému s určitým „předmětem“. Tím se však odhaluje jakási jiná, hlubší chybnost, přesahující už zmíněnou formulaci (a její myšlené, její cogitatum) a týkající se věkovitého předsudku evropské myšlenkové tradice. Jde o předsudek, že nelze mínit totéž, pokud toto míněné není neproměnné. Tento předsudek se ovšem velmi dovedně skrývá za umností, s jakou se tradiční logika a zejména matematika dokázala zhostit povinnosti uchopit také změnu. To se nepochybně vskutku zdařilo původně nečekanou měrou, ale děje se to nadále tak, že onen předsudek zůstává jen zasunut, ale nikoli odhalen a překonán.

(Praha, 011101-1.)